

WEIDEVOGELGEBIEDEN ROND HAARLEM

BROEDVOGELTELLINGEN VAN 9 GRASLANDGEBIEDEN IN 1982 en 1987

Tom van den Boomen

Het afgelopen broedseizoen heeft de werkgroep weidevogels een aantal graslandgebieden rond Haarlem geïnventariseerd op weidevogels. De reden voor deze inventarisatie was tweeledig. Allereerst worden meerdere graslandgebieden bedreigd door plannen voor woningbouw, recreatieve inrichting en aanleg van wegen. Daarnaast werden deze gebieden in 1982 geïnventariseerd door Provinciale Waterstaat (PWS) van Noord-Holland en door ze opnieuw te tellen konden we de ontwikkeling van het broedvogelbestand bekijken.

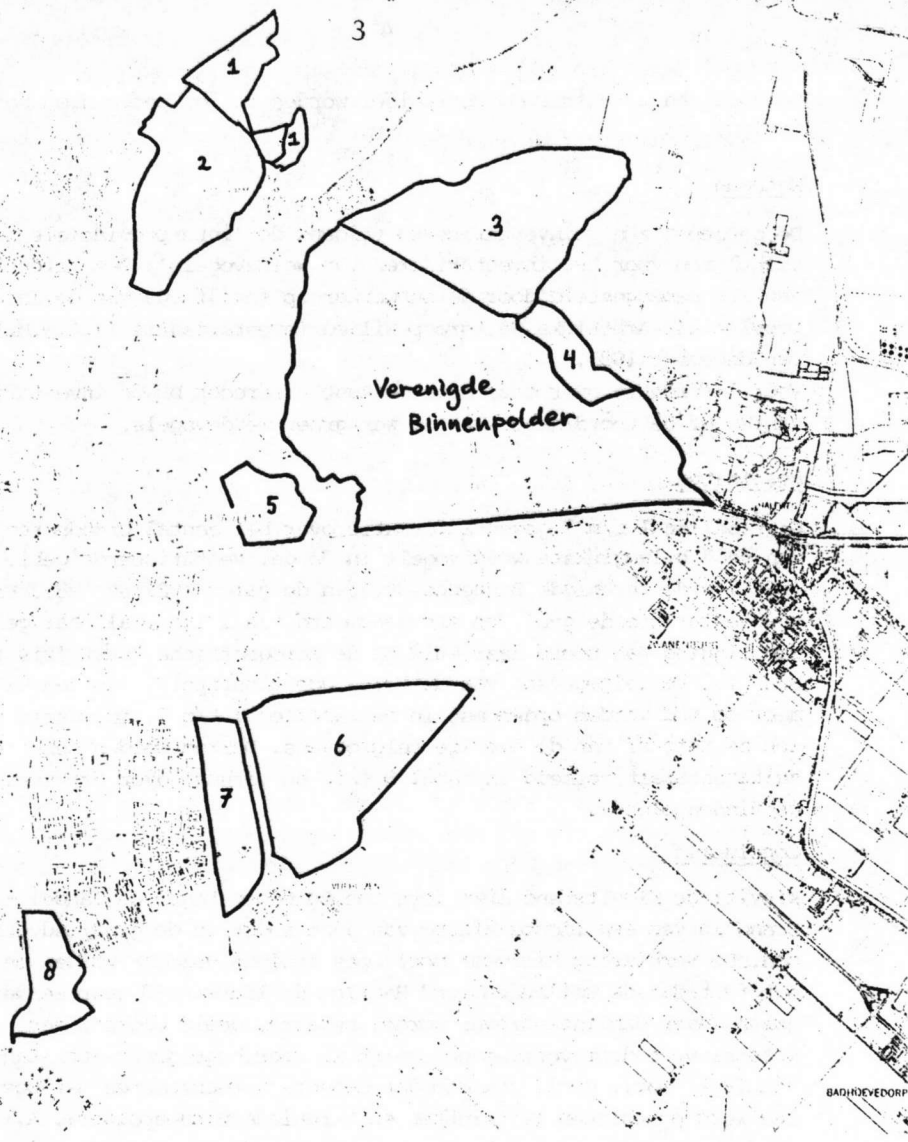
Enkele van de gebieden of gedeelten ervan hebben reeds een andere bestemming gekregen. In de Velserbroek- en de Zuiderpolder worden momenteel huizen gebouwd. Door de Veerpolder werd een weg aangelegd, die de Waarderpolder op de A5 aansluit.

Andere gebieden worden ernstig bedreigd. Voor de Poelpolder is het doek reeds gevallen. Dit jaar nog zal begonnen worden met de recreatieve inrichting van dit rijke weidevogelgebied. De Westbroek zal naar alle waarschijnlijkheid ook ten prooi vallen aan de recreatiebehoefte van de in aanbouw zijnde woonwijk Velserbroek.

In de Hekslootpolder wil de gemeente Haarlem nog steeds woningen bouwen, hoewel de provincie bij de vaststelling van het streekplan deze plannen onlangs afwees. Het recreatieschap Spaarnwoude wil daarentegen de Hekslootpolder inrichten voor recreatieve doelen. De kansen voor het behoud van de polder zijn echter groter door de opstelling van de provincie en de acties van de vereniging 'Behoud de Hekslootpolder'. Tenslotte wordt ook de Veerpolder bedreigd door plannen voor recreatieve inrichting.

Voor de Verenigde Grote en Kleine polder nabij Heemstede zijn voor zover wij weten nog geen concrete plannen op de tekentafel, maar gezien hun ligging tussen de bebouwing van Haarlem en Heemstede valt te vrezen voor de toekomst.

De overige door ons getelde gebieden: de Inlaagpolder, de Uiterdijken, de Verenigde Binnenpolder en het graslandgebied in het

Figuur 1. Ligging van de 9 geïnventariseerde gebieden: 1 = Westbroek/Gruiterspolder; 2 = Hekslootpolder; 3 = Inlaagpolder; 4 = Uiterdijken; 5 = Veerpolder; 6 = Haarlemmermeerpolder; 7 = Poelpolder; 8 = Verenigde Grote en Kleine Polders nabij Heemstede. De Verenigde Binnenpolder wordt apart genoemd en behandeld.

noorden van de Haarlemmermeerpolder worden tot op heden niet bedreigd.

Methode

De gebieden zijn geïnventariseerd volgens de 'interprovinciale richtlijnen voor het inventariseren van weidevogels'. Deze richtlijnen zijn samengesteld door de subwerkgroep (avi)fauna van de Interprovinciale Ambtelijke Werkgroep Milieu-inventarisatie (I.A.W.M.) van december 1985.

Voor informatie over deze methode kunt u terecht bij de inventarisanen of de coördinator van de werkgroep weidevogels.

Resultaten

De tabellen 1 t/m 7 geven informatie over het aantal broedparen van de 7 belangrijkste weidevogels in de geïnventariseerde gebieden (behalve de Verenigde Binnepolder) in de jaren 1982 en 1987. De geïnventariseerde gebieden zijn genummerd van 1 t/m 8 al naar gelang hun ligging van noord naar zuid op de topografische kaart (zie figuur 1). De telgegevens van de Verenigde Binnepolder konden niet meer op tijd worden opgenomen in de tabellen 1 t/m 7. Daarnaast wijken ze iets af van de overige telgegevens. Daarom worden deze resultaten apart vermeld in tabel 9 (zie bij verhaal over de Verenigde Binnepolder).

Conclusies

Kievit: de Kievitstand lijkt iets toe te nemen tegen de landelijke trend in van een lichte afname van deze soort in de graslandgebieden. De verklaring hiervoor moet ons inziens gezocht worden in het feit dat de weilanden rond Haarlem de laatste 10 jaar eerder extensiever dan intensiever worden beheerd, deels doordat een intensieve bedrijfsvoering onmogelijk is door hoge grondwaterstanden (Heksloot), deels ook doordat beheersovereenkomsten met boeren werden gesloten (Uiterdijken en Verenigde Binnepolder). Alleen in de Veerpolder is sprake van een sterke afname, maar daar is de aanleg van een weg oorzaak van.

Grutto: de Gruttostand beweegt zich constant op een vrij hoog niveau. De landelijke afname, veroorzaakt door intensivering van het graslandbeheer en de inkrimping van het graslandareaal, geldt niet voor de gebieden rond Haarlem. Alleen de dichtheid in de

Tabel 1. Kievit	1982	1987	1987
1. Westbroek/Gruiters	34 - 38	29 - 35	13 - 16
2. Hekslootpolder	51 - 79	69 - 72	106 - 110
3. Inlaagpolder	22 - 32	40 - 48	90 - 110
4. Uiterdijken	15	51 - 59	20 - 23
5. Veerpolder	95 - 100	63 - 68	25 - 27
6. Haarlemmermeer	27 - 40	39 - 41	81 - 85
7. Poelpolder	72 - 85	97	67
8. Ver. Pold. bij H'stede	35 - 45	40 - 43	21 - 23

Tabel 2. Grutto	1982	1987	1987
1. Westbroek/Gruiters	11	9 - 14	4 - 7
2. Hekslootpolder	26 - 28	21 - 27	33 - 41
3. Inlaagpolder	26	19 - 24	43 - 54
4. Uiterdijken	28	23 - 38	9 - 15
5. Veerpolder	63 - 70	35 - 43	14 - 17
6. Haarlemmermeer	10 - 12	11	22 - 23
7. Poelpolder	22 - 31	26 - 28	18 - 19
8. Ver. Pold. bij H'stede	4 - 5	2	1

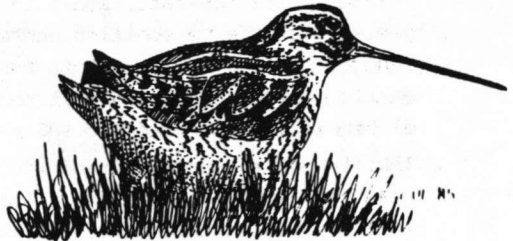
Tabel 3. Tureluur	1982	1987	1987
1. Westbroek/Gruiters	6 - 7	16 - 18	7 - 8
2. Hekslootpolder	15 - 20	12 - 21	19 - 32
3. Inlaagpolder	8 - 11	9 - 12	20 - 28
4. Uiterdijken	7 - 10	13 - 23	5 - 9
5. Veerpolder	16	30 - 38	12 - 15
6. Haarlemmermeer	4	6	13
7. Poelpolder	11 - 19	12 - 15	8 - 10
8. Ver. Pold. bij H'stede	4 - 11	2	1

Tabel 4. Scholekster	1982	1987	1987
1. Westbroek/Gruiters	11 - 13	11	5
2. Hekslootpolder	18 - 23	14 - 19	22 - 29
3. Inlaagpolder	11 - 16	12 - 15	27 - 35
4. Uiterdijken	12	18 - 23	7 - 9
5. Veerpolder	23 - 25	28 - 33	11 - 13
6. Haarlemmermeer	13	12	25
7. Poelpolder	13 - 21	28	19
8. Ver. Pold. bij H'stede	9	8 - 9	4 - 5

Tabel 5. Slobeend	1982	1987	1987
1. Westbroek/Gruiters	0 - 4	11 - 13	5 - 6
2. Hekslootpolder	7 - 10	8 - 9	12 - 14
3. Inlaagpolder	9 - 12	6 - 9	14 - 20
4. Uiterdijken	7 - 10	23 - 28	9 - 11
5. Veerpolder	16 - 18	3 - 15	1 - 6
6. Haarlemmermeer	2 - 3	3	6
7. Poelpolder	6 - 7	1	1
8. Ver. Pold. bij H'stede	?	4	2

Tabel 6. Zomertaling	1982	1987	1987
1. Westbroek/Gruiters	?	0	0
2. Hekslootpolder	?	0,7	1
3. Inlaagpolder	?	0,4-1,3	1 - 3
4. Uiterdijken	?	0 - 2,6	0 - 1
5. Veerpolder	?	0	0
6. Haarlemmermeer	?	0	0
7. Poelpolder	?	0	0
8. Ver. Pold. bij H'stede	?	0	0

Tabel 7. Watersnip	1982	1987	1987
1. Westbroek/Gruiters	0	0	0
2. Hekslootpolder	2	0 - 1	0 - 1
3. Inlaagpolder	1 - 2	0	0
4. Uiterdijken	0	0	0
5. Veerpolder	2	0 - 2	0 - 1
6. Haarlemmermeer	0	0	0
7. Poelpolder	0	0	0
8. Ver. Pold. bij H'stede	0	0	0

Tabel 1 t/m 7. Aantal broedparen van resp. Kievit, Grutto, Tureluur, Scholekster, Slobeend, Zomertaling en Watersnip in de 8 geïnventariseerde graslandgebieden in 1982 en 1987.

Voor 1982 is de dichtheid aan broedparen per 100 ha weergegeven. Voor 1987 is in de linkerkolom de dichtheid aan broedparen per 100 ha weergegeven en in de rechterkolom de absolute aantallen broedparen per gebied.

Veerpolder is sterk afgenomen, al is zij ook nu nog de hoogste van alle telgebieden. Aan de achteruitgang in de Verenigde Polders bij Heemstede mogen geen conclusies verbonden worden, omdat het hier om een geïsoleerd gebied gaat met zeer lage absolute aantallen.

Tureluur: de Tureluur geeft een onduidelijk beeld. De stand neemt in bepaalde gebieden sterk toe (Westbroek, Uiterdijken en zelfs in de Veerpolder) en is in andere gebieden constant. Landelijk gezien staat de Tureluur onder druk, niet in het minst omdat deze soort slecht bestand is tegen veranderingen in zijn biotoop. Daarom wordt de Tureluur tot de 'kritische' soorten gerekend. Die veranderingen, zo zagen we al, traden rond Haarlem vrijwel niet op. Het ligt voor de hand dat de soort zich dus redelijk handhaaft. Een verklaring voor de toename in de Uiterdijken ligt hierin dat hier de afgelopen 2 jaar een extensiever beheer gevoerd werd. De achtergrond van de toename in de Westbroek en de Veerpolder is minder duidelijk.

Scholekster: de Scholekster is sterk toegenomen in de loop van deze eeuw. Deze toename vond plaats in heel NW-Europa. Het lijkt erop dat deze toename langzaam maar zeker stopt. Onze afzonderlijke telgebieden laten zowel toename als afname zien. De verschillen zijn echter gering, hetgeen erop duidt dat de soort haar balans gevonden lijkt te hebben.

Slobeend: de Slobeend laat een wisselend beeld zien. In de grote graslandgebieden neemt de soort iets af, zoals in de Heksloot en de Inlaag, of is constant, zoals in de Haarlemmeer. In de kleine gebieden zijn de verschillen echter groter. Dat valt voor een belangrijk deel te verklaren uit het feit dat voor kleine gebieden enkele broedparen verschil direct grote invloed heeft op de dichtheid van de soort per 100 ha. De toename in de Uiterdijken lijkt te danken aan de veranderde beheerssituatie. Landelijk is ook niet van een eenduidige trend sprake. Zowel achteruitgang (door ruilverkaveling en ontwatering) als vooruitgang (door slikkige situaties ontstaan door onderbemaling en 'natte jaren') komen voor in bepaalde gebieden.

Zomertaling: voor de Zomertaling ontbreken ons de gegevens uit 1982. Landelijk gezien is er sprake van sterke achteruitgang vanaf het begin van de jaren '70 (tot 100 % afname). Oorzaak van deze achteruitgang is de langdurige droogte in de overwinteringsgebieden (Sahel).

De graslanden ten oosten van Haarlem oefenen toch nog aantrekkingskracht uit op deze zeldzame soort. Vooral de Verenigde Binnepolder (zie tabel 9) lijkt een klein bolwerkje.

Watersnip: de Watersnip, ook een 'kritische' weidevogel, neemt in aantal sterk af. Tabel 7 geeft duidelijk aan dat de soort in de gebieden, waar hij in 1982 nog voorkwam, nu nagenoeg of geheel verdwenen is. De Verenigde Binnepolder (zie tabel 9) lijkt ook voor deze soort een laatste bolwerk in onze regio. Met 17 tot 23 broedparen komt de Watersnip hier nog heel behoorlijk voor. Dit is voor een belangrijk deel te danken aan het feit dat de Verenigde Binnepolder een vrij groot, aaneengesloten graslandgebied is, waar voor belangrijke delen beheersmaatregelen van kracht zijn.

Het is te hopen dat deze beheersmaatregelen kunnen worden uitgebreid naar andere aan de Verenigde Binnepolder grenzende gebieden als de Heksloot en de Inlaag. Wellicht dat soorten als Zomertaling en Watersnip, maar ook de Kemphaan, die nog steeds broedt in de Verenigde Binnepolder, behouden kunnen blijven voor Zuid-Kennemerland en mogelijk weer zullen toenemen.

Tot slot

Weidevogeltellingen zijn van belang voor het signaleren van veranderingen in de aantallen weidevogels en het opsporen van de oorzaken daarvan. Daarnaast kunnen tellingen het belang van bepaalde gebieden onderstrepen en zodoende het behoud en de bescherming van deze gebieden helpen bevorderen. Heeft u interesse voor bovengenoemde activiteiten, dan bent u van harte welkom, ook als u nog geen enkele ervaring met weidevogels heeft. Bel met Tom van den Boomen, de coördinator werkgroep weidevogels: 023 - 311984.

Aan de tellingen werkten mee: Evert van Huijssteeden & Hans Groot (Westbroek en Gruiters), Coen Looy en Tom van den Boomen (Hekslootpolder), Peter de Jong & Jan Suurmond (Inlaagpolder en Uiterdijken), Willem Boogaards (Veerpolder), Tibor Gras & Steve Geelhoed (Haarlemmermeerpolder, Poelpolder en Verenigde Polders bij Heemstede) en Dirk Tanger (Verenigde Binnepolder).

Hieronder worden enkele gebieden in detail besproken en wordt dieper op de resultaten ingegaan (vooral van de overige broedvogels).

Westbroek en Gruiterspolder

De ligging van het gebied is terug te vinden in figuur 1. De Westbroek zal, zoals al in de inleiding genoemd is, waarschijnlijk verloren gaan, omdat de polder als stadsrandzone van de Velsbroek moet gaan dienen. Daartoe is in het deelplan Mooie Nel van het recreatieschap Spaarnwoude (uit 1984) in de Westbroek een speelvijver gepland voor amfibische/oeverrecreatie, alsmede groenvoorzieningen en parkeerruimte. In dezelfde plannen wordt het muniedepot tussen Westbroek en Gruiters omgevormd tot terrein voor verblijfsrecreatie (campeerterrein). Alleen de IJsbaan en het boezemland van de Gruiters zullen onveranderd blijven liggen. Door de gemeenten Velsen en Haarlem worden mogelijkheden onderzocht voor een aangepast beheer en een beschermde status voor deze terreinen (zie ook Fitis 1987 (4): p. 151 - 160).

Bij het verloren gaan van de Westbroek dringt een goede bescherming van de Heksloot en de Gruiters des te meer, alsmede een samenhangend beheer voor de resterende terreinen aan de oostrand van Haarlem en Velsen.

De belangrijke soorten (tabel 1 t/m 7):

De belangrijkste weidevogels voor ons gebied (zgn. primaire weidevogels) zijn: Slobeend, Scholekster, Kievit, Tureluur en Grutto. Ze worden hieronder kort besproken.

Slobeend: deze soort broedde in 1987 met 5 - 6 paar in het gebied. In vergelijking met de resultaten van de FWS-inventarisatie in 1982 (0 - 3 paar) betekent dit een forse stijging. De vogels broedden voornamelijk in de Westbroek, gelijkelijk verspreid over het gebied. Eén paartje werd gevonden in de Gruiterspolder.

Scholekster: in 1987 broedden 5 paar Scholeksters in het gebied, evenals de Slobeend voornamelijk in de Westbroek (1982: 6 - 7 paar). De landelijke toename van de soort, die steeds meer stedelijke gebieden gaat bevolken, komt dus niet tot uiting in onze resultaten.

Kievit: In 1987 bleef het aantal broedparen van de Kievit steken op 13 - 16 paar, hetgeen een afname met een kwart t.o.v. 1982 impliceert. Toch is de soort flink vertegenwoordigd in de Westbroek. Op de ijsbaan en in de Gruiters broedden echter slechts resp. 1 en 2 paar. De oorzaken van deze lage aantallen liggen waarschijnlijk in de geïsoleerde ligging en verstoring door bewoners van de woonboten in zijkanaal B.

Tureluur: verheugend is het feit dat in 1987 maar liefst 7-8 paar Tureluurs in ons telgebied broedden, een ruime verdubbeling van de 3 paar in 1982. Uit andere inventarisaties in den lande blijkt ook dat 1987 een goed jaar voor de Tureluur was. Wellicht is dit te danken aan de weersomstandigheden in het voorjaar. Nochtans is het hoopgevend voor de toekomst.

Grutto: in 1987 werden 4-7 paar van Grutto vastgesteld tegen 7 paar in 1982. Opnieuw zat ook het gros van het aantal Grutto's in de Westbroek. Opvallend is, dat de Grutto, evenals bovenbehandelde soorten, in een soort halve cirkel om het munitiedepot te vinden was, steeds zo'n 200 meter van dit complex vandaan. Het is een bekend verschijnsel, dat weidevogels veelal de directe omgeving van bebouwing mijden.

Niet alleen mensen maar ook koeien kunnen verstoring van weidevogels op hun geweten hebben. Hier maakt een Kievit zich groot om een koe van zijn nest weg te houden. Foto: Piet Munsterman.

Overige broedvogels (tabel 8):

De Wilde Eend was goed vertegenwoordigd in 1987. Leuk was het ene broedgeval van de Kraakeend (ontbrak nog in 1982), terwijl ook van de Kuifeend een broedgeval werd vastgesteld. De Wintertaling werd weliswaar één keer waargenomen (22 april), maar kwam helaas niet tot broeden.

Ook van de roofvogels werd broeden niet vastgesteld, hoewel er wel een ♀ Torenvalk in het gebied aanwezig was. Opmerkelijk was de waarneming van een paartje Boomvalken op 9 mei, dat luid roepend een Zwarte Kraai attackeerde. Gezien de broedresultaten in 1982 en de aanwezigheid van geschikte bomen met oude kraaiennesten bij het muniedepot, kan het broeden van beide soorten niet uitgesloten worden.

Zowel Fazant als Patrijs broedden in het gebied; de Patrijs broedde in het drogere deel van de Gruiterspolder en was in 1982 niet als broedvogel vastgesteld.

	Westbr./Gr.		Heksloot		Inlaag		Uiterdijken		Veerpolder	
	1982	1987	1982	1987	1982	1987	1982	1987	1982	1987
Fuut	0	0	+	4-6	0	0	0	0	0	0
Bergeend	?	0-6	2-6	3-16	0	0	0	0	0	0
Kraakeend	0	1	0	2-4	0	1-2	0	2-3	0	1-3
Wintertal.	0	0	0-4	1-3	0	?	0	0	0	0
Wilde Eend	?	10-13	+	18-29	+	+	+	+	+	10-15
Kuifeend	1-4	2	0-8	2-3	1-6	4	0	0-1	0	0
Waterhoen	?	0-1	+	6-12	?	+	?	?	?	0-1
Meerkoet	4-8	5-6	7-15	28-33	2	+	1	+	0-1	0
Veldleeuw.	?	2	+	4	?	18	?	3-5	?	1
Graspieper	?	2	+	4-6	?	1-5	?	2-3	?	5-7
Witte Kwik	?	1	0	2	?	3	?	+	?	1
Gele Kwik	1-2	2	1-2	0-1	4	11-14	1-2	3-4	0	0
Boerenzw.	0	0	+	2	?	?	0	0	?	2
Patrijs	?	1	0	0	?	4	?	3-4	+	2
Rietzanger	3	0	4	1-2	0	0	0	+	0	+
Bosrietz.	1	1	0	0	0	0	0	?	1	0
Kl. Karek.	17	4	5	6	0	0	0	+	0	+
Rietgors	2	3	1	2-4	0	0	0	+	0	+

+ = aanwezig als broedvogel/aantal niet geteld

? = niet geïnventariseerd

Tabel 8. Overige broedvogels van 5 graslandgebieden rond Haarlem in 1982 en 1987 (absolute aantallen broedparen).

Voor de meeste zangvogels ontbreken vergelijkbare gegevens uit 1982. Wel kunnen we concluderen dat de Rietzanger, in 1982 nog aanwezig met 3 paar, verdwenen is, de landelijke trend volgend. Ook de Spotvogel verdween en de Kleine Karekiet nam af. Nieuw was de Grasmus (1 paar) en de Tapuit mogelijk ook met twee waarnemingen op een kleine puinstortplaats langs zijkanaal B.

De gegevens over de meeste overige zangvogels geven een indicatie van de broedvogels van het munitiedepot, dat door zijn vegetatie en rust veel mogelijkheden tot broeden biedt. In dit licht plaatsen we tevens de waarneming van een langdurig zingende Wielewaal op 9 mei.

Hans Groot

Evert van Huijssteeden

De Hekslootpolder (153 ha grasland)

Ook dit gebied is aangegeven in figuur 1. Over de bedreigingen van de polder werd al diverse keren bericht in dit blad.

Intussen gaat het de vereniging Behoud de Hekslootpolder voor de wind. Het ledental steeg in 1987 van 300 naar 450. De vereniging bereidt momenteel een nieuwe uitgave voor, die voorstellen doet voor de inrichting van de polder. Uitgangspunt hierbij is het behoud van de hoge natuurlijke waarden van het gebied, met name de zeer hoge aantallen weidevogels. Er zullen voorstellen worden gedaan om deze waarden waar mogelijk te verbeteren en het gebied op verantwoorde wijze toegankelijk te maken voor de Haarlemmers.

De belangrijkste weidevogels (tabel 1 t/m 7):

De Hekslootpolder staat bekend als één van de beste weidevogelgebieden in Noord-Holland ! De dichtheden van de specifieke weidevogelsoorten zijn hoog tot zeer hoog en vrij constant.

De Kievit handhaaft zich al jaren met een aantal boven de 100 broedparen en de Grutto met tussen de 30 en 40 paren. Ook de Tureluur is weer constant met 20 tot 30 paren na een kleine inzinking in 1984 (14 - 18 paar). De Scholekster lijkt iets af te nemen, maar gezien aantalschommelingen door de jaren heen en inventarisatiemoelijkheden moeten hier niet te veel conclusies aan verbonden worden.

De Slobeend blijft rijk vertegenwoordigd met 12 - 14 broedparen, lager dan het maximum in '83 en '84 (boven 20), maar de huidige aantallen lijken een normale bezetting van de polder in te houden voor de Slobeend.

Er broedde 1 paar Zomertalingen, net als in '86 (0 in '82, '84; 0-2 in '83 & '85), hetgeen het belang van dit natte weidevogelgebied nog eens onderstreept. Deze soort staat immers onder zware druk en komt, samen met de Watersnip, bijna nergens buiten reservaatgebieden of gebieden met aangepast beheer nog tot broeden.

De Watersnip tenslotte is vrijwel verdwenen. In 1982 kwamen nog 3 paar tot broeden, in '83 2-3 paar, in '84 2 en in '85 en '86 slechts 1 paar. In de Verenigde Binnepolder (aangepast beheer) broeden nog meerdere paren. Wellicht dat aangepaste beheersvormen de Watersnip nog kunnen behouden voor de Hekslootpolder.

Overige broedvogels (tabel 8):

De Fuut is over zijn hoogtepunt heen. De kolonievorming van 1983 en 1984 in de slotgracht van Fort Spaarndam-Zuid (max. 7 paar) behoort om onduidelijke redenen tot het verleden.

Knobbelzwaan, Wilde Eend en Wintertaling zijn constant; voor de laatste soort is dit opmerkelijk, daar deze landelijk sterk achteruit gaat. De Bergeend komt in steeds grotere aantallen voor; er is echter in de polder weinig broedgelegenheid. Slechts enkele van de vele bunkers van de 'Stelling van Amsterdam' zijn toegankelijk; hierdoor is er een zware concurrentiestrijd en komen vele paren niet tot broeden. De Krakeend broedt, evenals in de meeste andere graslandgebieden, sinds 3 jaar in de Heksloot en neemt, conform de landelijke trend, toe. De afname van de Kuifeend is o.i. te wijten aan onjuiste interpretatie van de telgegevens in 1982. Kuifeenden komen tot ver in het voorjaar (juni) gepaard voor in de Heksloot, maar broeden waarschijnlijk toch elders of helemaal niet.

De Torenvalk, die jaren achtereen op de begraafplaats broedde, kwam in 1987 wellicht niet tot broeden, omdat de bodem uit zijn (haar) nestkast viel. Dit jaar zal er een nieuwe kast hangen. Tevens plaatst de vereniging BdH een uilenkast in de hoop dat de soms aanwezige uilen tot broeden komen.

De Boerenzwaluw vindt slechts met enkele paren nestgelegenheid in de oude boerderij aan de Vergierdeweg. De Gele Kwikstaart broedt slechts incidenteel in de Heksloot. Dit in tegenstelling tot de hoge aantallen broedparen in de Inlaagpolder en de Uiterdijken. Dit verschijnsel valt te verklaren door de afwezigheid van akkerbouwgebieden rond de Heksloot en de ligging van de Houtrakpolder (akkerbouwgebied) naast de Inlaag en de Uiterdijken. Bekend is dat de Gele Kwik graag foerageert op bouwland.

De rietvogels tenslotte doen het wisselend. De Rietzanger neemt ook hier af. De Rietgors neemt toe, de Kleine Karekiet is vrij constant en de Bosrietzanger vestigt zich (nog) niet, al wordt hij in sommige jaren wel zingend aangetroffen.

Coen Looy
Tom van den Boomen

Inlaagpolder en Uiterdijken

Beide polders, gelegen ten noorden van de Spaarndammerdijk, zijn oorspronkelijk zogenaamde buitendijkse polders. Voor de drooglegging van het IJ waren ze wel licht bedijkt, maar overstromden regelmatig bij hoge waterstanden. Klei-afzetting heeft daardoor langer plaatsgevonden dan in de overige weidegebieden ten oosten van Haarlem. Beide polders liggen ook hoger (ca -1,2 m. N.A.P.).

Uiterdijken

Het recreatieschap Spaarnwoude heeft vanaf begin 1987 voor de Uiterdijken beheersmaatregelen getroffen teneinde de openheid van het landschap te handhaven en de aanwezige half-natuurlijke vegetatie verder te ontwikkelen om zo de weidevogels optimale kansen te bieden.

De telresultaten wijzen erop, dat de weidevogels zich goed handhaven en sommige soorten in aantal toenemen. Een watergang met rietoevers langs de noordrand trekt bovendien water- en zangvogels. In deze polder met een oppervlakte van 41 ha (39 ha grasland) werden in totaal tenminste 25 soorten waargenomen tijdens 4 tel-dagen.

Het grasland zal extensief gebruikt blijven worden; het recreatieschap onderstreept bovendien "de recreatieve waarde, met name in verband met de uitstekende visuele waarnemingsmogelijkheden vanaf de Spaarndammerdijk". Overigens zijn de vogelwerkgroepen Haarlem en Amsterdam met het schap in overleg over een voorstel tot inrichting van de polder gericht op verdere ontwikkeling van de natuurlijke waarden.

Inlaagpolder

Deze kleipolder is doorsneden door de A9; vooral het oostelijk deel biedt rust en ruimte aan vele weide- en watervogels. Voor deze pol-

der geldt nog geen beheersplan; het grasland wordt echter matig extensief gebruikt. Uit gesprekken met de pachtende boeren kregen we de indruk, dat ze zo mogelijk de broedvogels ontzien bij het bewerken van de graslanden in het broedseizoen.

Door toepassing van kunstmest vertoont de vegetatie op de meeste percelen een geringe soortenrijkdom; mogelijk verklaart dit ook de geringe rijkdom aan vogelsoorten in vergelijking met de aangrenzende Uiterdijken. Het karakteristieke polderlandschap wordt in de toekomst gehandhaafd als het recreatieschap passende beheersmaatregelen kan treffen. Het rijk heeft het schap het toekomstig beheer van de polder toegezegd als compensatie voor het verlies van de Velsbroek t.g.v. woningbouw. Onliggende delen van de Houtrakpolder zijn bestemd voor bosbouw; dit zal de vogelstand in de Inlaag nog gaan beïnvloeden. Het recreatieschap heeft voorts al voorgesteld de polder meer toegankelijk te maken door aanleg van wandelen fietspaden. De inventarisaties over enkele jaren duiden erop, dat de weidevogelstand in beide delen van de polder (tezamen 229 ha) mogelijk licht verbetert. Voortzetting van broedvogelinventarisaties is gewenst, mede met het oog op het ontwikkelen en invoeren van passende beheersmaatregelen.

Een opmerkelijke waarneming

Op 23 mei werd tijdens de telling een broedend Kievitenpaar waargenomen. Uit noordelijke richting vloog een Boomvalk in duikvlucht over het betreffende kavel, waarop de wakende Kievithaan opvloog.... Boomvalk en Kievit botsten op elkaar en beide stortten neer. De Boomvalk overleefde de onverwachte aanvaring en bleef ca 10 minuten op de ongebruikelijk grote prooi zitten. Bij bezoek aan het perceel kort na het vertrek van de kamikazevlieger bleek de Kievit nauwelijks beschadigd en slechts bij de keel enigszins geplukt te zijn. Een frontale botsing met dodelijke afloop....

Jan Suurmond
Peter de Jong

De Veerpolder (40 ha grasland)

De Veerpolder, aan de rand van Haarlem, staat door allerlei planologische ontwikkelingen onder zware druk. Met de aanleg van de nieuwe weg tussen de Waarderpolder en de A5 is 17 ha polderlandschap verloren gegaan. Dit gebied wordt in hoog tempo gereed ge-

maakt voor industrie. Alsof dit nog niet genoeg is wil Haarlem ten oosten van deze nieuwe weg in het restant van de Veerpolder een flinke zone reserveren voor industrie. Voor zover dit nu nog niet gebeurd is, is dan het karakter van de Veerpolder zeker teniet gedaan.

Daarnaast voorzien plannen van het recreatieschap in inrichting van de polder voor intensieve recreatie. Een zorgwekkende situatie, welke geïllustreerd wordt door de cijfers van de inventarisatie.

Conclusies

Over het algemeen zien we teruglopende aantallen, behalve bij de Tureluur en de Scholekster. Deze afname is enerzijds te verklaren uit het simpelweg kleiner worden van het gebied; anderzijds door-

Scholekster met jong tussen de uitgebloeide paardebloemen.
Foto: Piet Munsterman.

dat de zone, waar het industriegebied en de nieuwe weg hun invloed doen gelden, groter is geworden en daardoor de weidevogelbezetting van de hele polder negatief beïnvloedt.

Voor een aantal soorten is de aantalsafname dramatisch te noemen. De destijds ongekend hoge dichtheid van Grutto's is bijna gehalveerd. Toch zien we, in vergelijking met andere gebieden, dat de dichtheden per 100 ha in de Veerpolder nog steeds redelijk hoog zijn. De Veerpolder heeft veel aan betekenis ingeboet, met name voor de Grutto, maar blijft kennelijk een aantrekkelijk gebied voor weidevogels.

Willem Bogaards

Haarlemmermeerpolder, Poelpolder & Verenigde Grote en Kleine Polders bij Heemstede

De inventariserenden van deze telgebieden zagen geen kans hun telgegevens nader toe te lichten. Daarom slechts enkele opmerkingen over deze gebieden, ontleend aan de telgegevens van Tibor Gras en Steve Geelhoed.

Buiten de al genoemde soorten in tabel 1 t/m 7 zijn de volgende boredegevallen vermeldenswaard:

In de Haarlemmermeer broedden 2-3 paar Kluten en 1 paar Kleine Plevieren op een kavel, dat werd afgegraven en waar zand aan de oppervlakte is gekomen. Er is een klein plasje ontstaan wat het biotoop voor deze soorten mogelijk nog verbetert. Het is echter niet aannemelijk dat deze omstandigheden in de toekomst lang zullen voortduren. Voorts broedden er in het grasland van deze polder 2 paar Wintertalingen, 3 paar Gele Kwikken en 4 paar Kuifeenden.

In de Poelpolder broedden 4 paar Kuifeenden en 1 paar Tafeleenden. In de Verenigde Grote en Kleine polders broedden tenslotte 3 paar Kuifeenden en 1 paar Gele Kwikstaarten.

Tom van den Boomen

De Verenigde Binnenpolder

De Verenigde Binnenpolder (totaal ± 600 ha grasland) is van 1982 t/m 1985 door FWS geïnventariseerd. Daarna is door ondergetekende in 1986 het oostelijk deel (ten oosten van de A9, ± 300 ha) geïnventariseerd en in 1987 het noord-westelijke deel (± 160 ha).

Het grootste deel van deze gebieden werd volgens de PWS-methode geïnventariseerd. Een aantal graslandpercelen werd gedurende het broedseizoen iedere week bezocht voor het bepalen van de lotgeval- len van de legsels van de vogels. Deze nestvondsten en perceelbe- zoeken gaven informatie over het exacte aantal broedparen. De PWS voerde in '86 en '87 tellingen uit in de Lieveelden (± 100 ha) in het kader van het broedvogelmonitoringproject.

Van de Verenigde Binnepolder is over de afgelopen jaren veel be- kend over de broedvogelstand. Door verandering van het gebruik (extensieve vormen van recreatie) en toegenomen beplanting en plaatselijk extensiever graslandgebruik is het interessant de re- sultaten te vergelijken met gegevens van vroeger. In een volgend artikel zal dat gebeuren. Op dit moment wordt volstaan met een weergave van de aantallen en soorten broedvogels, die tussen '82

	Absolute aantallen per jaar	Dichtheid per 100 ha		Absolute aantallen per jaar		Absolute aantallen per jaar
Kievit	280 - 330	47 - 55	Knobbelzwaan	4 - 9	Wilde Eend	120 - 180
Grutto	145 - 170	24 - 28	Bergeend	0 - 3	Waterhoen	4 - 6
Tureluur	70 - 80	12 - 13	Krakeend	1 - 6	Kwartalkoning	0 - 2
Scholekster	110 - 130	18 - 22	Wintertaling	0 - 4	Wulp	0 - 1
Slobeend	46 - 66	8 - 11	Tafeleend	1 - 4	Bontbekplevier	0 - 1
Zomertaling	2 - 7	0.3 - 1.2	Kuifeend	5 - 40	Kluut	0 - 1
Watersnip	17 - 23	2.8 - 3.8	Patrijs	5 - 10	Graspieper	+
			Meerkoet	54 - 69	Veldleeuwerik	+
			Kemphaan	1 - 4	Fazant	+
			Gele Kwikstaart	2 - 11		

Tabel 9. Broedvogels in de Verenigde Binnepolder (± 600 ha) in de periode 1982 t/m 1987.

en '87 zijn vastgesteld. De gegevens worden met enige marges ge- presenteerd. Jaarlijkse fluctuaties in de aantallen zijn daar de oorzaak van.

Dirk Tanger